

guia poc seriosa (publ. 1873), i no sembla tenir cap realitat: cap altra notícia; pot ser mera err. de còpia per *Alamús* o *Andaní*. — ³ *PAlc* imprimeix *°adim*, i en dóna els matisos «grande adj.» (en general), «grande en su género», «grande de hechos» (246a5, 9, 24), intercalant-hi i afegint (en altres passatges) tota mena de derivats. Tanmateix com que era un so emfàtic tirant a *d*, però intermedi entre això i una *z*, la grafia en *-zins* de 1032 (n. 1) pot estar-hi fundada. També *RMa* 466.164 el posa en els seus articles «magnus», «magnificare», «magnitudo». — ⁴ Proves en *EntreDL* III, 104, *DECat* IV, 323b1-6. ⁵ a) *°adim* 'pobre' (arrel viva en l'àrab de pertot): *RMa* s. v. *carens*, *pauperus*; verb *°d-m* s. v. *carere*, *depauperare*; b) *'adim* 'pell' (*RMa*, s. v. *cutis*); c) ¹⁵ *°adan* altra arrel productiva, també repr. en *RMa*, 509.5f.: amb accs. 'viure-hi', 'femar, adobar la terra', 'treballar-la', 'cavar-la', 'obrir una mina' (d'on *Almadén*); car el fet que aquelles torres fossin a Llevant suposa que serien prop de la Riba (el Moll de la Riba), i hi ha en aquesta arrel un mot *°adân* «rivage de la mer, d'un fleuve» (no solament viable a base d'imela, sinó que *°adîna* és 'pedaç'). — ⁶ En el cas d'*Algadins* és versemblant que hi hagi contribuït contaminació de parònims. No sols la de *Cati*/*Cadí*. Es podria pensar sobretot en *al-gadîr* «estanque de agua» (*PAlc*, *RMa* 515) que va donar un *Al-gadîr(o)* antic, c. 1269, te. Almenara; també en *Al-gîrân*, pl. d'*al-gâr* 'la cova', que ha donat *Al-gueirão* nom de barranc, en la toponímia portuguesa (David Lopes, *RLus*. xxiv, 260). (Una imela *ân* > *în* no fóra inconcebible a Val. darrere (e*j*).

Aladó, V. supra *Adó*

ALADRELL

a) Petit poblat de cases escampades, 40 hab., terme agrícola, agregat al d'Agramunt, a uns 5 k. lluny (GGC, Lda., 231, 410). Com que en tinc ben poca documentació, em limito a apuntar uns parònims i a suggerir uns alternatius i incerts enllaços etimològics, als quals aquells poden ajudar. Crec recordar que l'he sentit amb article *L'* (sense, en els nomencl. del C. E. C. 1936, 1964); al Comte de Saint-Saud, descrivint una excursió per la Serra d'Almenara, a prop de la qual ja es troba aquell poblat, li imprimiren *Tossal de Caladrell* (en el *Bull. Ass. Exc. Cat.* ix, 136), lectura imperfecta de *Ç'Aladrell* d'un doc. antic que algun erudit de l'Associació proporcionés al visitant francès. 459 alt., damunt l'esgl. d'Almenara (que està a 400); la *Ç-* pot ser err. tip. per *L'*, o bé... b) A l'Urgellet el *Spill de Castellbò* (a. 1518) posa *Saladrell* dins el te. de Castellciutat, que bé té tot l'aire de ser el mateix nom, només que amb l'article *S'* (com en l'hipotètic *Çaladrell* de Saint-Saud) substituint l'article *L'* d'allà. c) Poc més diferent és el nom *L'Aladrer* (pron. *-dré*), entre els tossals que enronden el poble vallespirenc de La Menara (xxiv, 59.7).

Com a alternatives etimològiques veiem: A) la parcial, que suposa que en aquest nom la *-r* (del *(c)*), dissimilant-se, donés peu a canviar **Aladrel*, trivialitzant la terminació en *-drell*, supòsit tan fàcil i tan propens a produir-se en aquestes condicions fonètiques, que quasi podem postular-ho com a premissa dels enllaços etimològics globals, entre els quals vacillem; B) que vingui de l'*Hedrer* 'vestit d'heura', car *hedra* per *heura* és val., ross. i d'algun altre parlar (fins crec recordar que a la Menera mateix algú m'ho suggeria així.¹ C) *Tossal Aladrer*, aplicable a tossalets poc o gens rocosos, o només parcialment, que per tant són susceptibles de ser poc o molt accessibles al conreu: derivat de *aladre*, la variant etimològica de *arada*, que és la forma mantinguda encara en cat. occid. i val., i hagué de ser pancatalana en la fase *aradre* (< ARATRUM), abans que la dissimilació hi eliminés la segona *r* en cat. or. D) Castellciutat és a 4 k. només d'*Adrall*, poble de nom promà (del grup dels en *-all*, bastant repetit en aquella faixa pirinenca): ¿*S'Aladrell* en seria un diminutiu, repetint-se el nom en el llunyà Urgell? Caldria llavors: **Adrallèll*, dissim. **Adrallèl* i metàt. *Aladrell* a totes dues comarques.

Encara hi hauria una idea de base més remota i hipotètica: que tots tres noms es fundessin en una més de les proteïques variants etimològiques que vaig haver de postular —a la vista de les múltiples formes dialectals, i en part antigues— per al mot pre-indoeuropeu que va donar el nom del *Rhamnus Alaternus*, en l'article *aladern* del *DECat*, com *allitendre*, *ladiérnago*, *daradel*, *ilatro* etc.; suposant llavors, potser, que es partís en part d'un deriv. en *-er* per al nom de l'arbut, i en part del col·le. *-ell* < -ET(U)LUM, segons el tipus *Llorell* / *Lloret* / *Llorer*; *Olivell* / *Olivet* / *Oliver*; ³⁵ *Prunelles* / *Prunedes* / *Pruneres*; del qual he donat tants testimonis en obres meves (*DECat* IV, 778a35ss., i n. 1 etc.).

Si preferim prescindir de l'*Aladrer* de La Menera, que semblava ser premissa dels altres; també el procés fonètic, bo i possible, és complicat (o, si es vol, rebuscat); i d'altra banda el ser tan planers en sentit topo-semàntic B) i D) també ens hi inclina.

Però impossible decidir-se, car tampoc negarem que la geografia forneix una base ben objectiva per a D), per més que ja resulti ambivalent pel que fa al d'Agramunt (on la inducció substràtica ja se'ns esfuma). Mentre no puguem trobar en documentació antiga algun suport més concret, i mentre no acabem de demostrar fins al detall l'aplicabilitat dialectològica de les bases lexicals de B) i C) és impossible decidir-se per cap, per més que C) sembli el més simple i més difícil d'oposar-li objeccions fermes. L'aportació de mencions antigues seria vital en un cas així.

¹ A qui trobés que amb C) la *A-* s'explica bé, i no amb B), se li podria replicar que darrere *Tossal* era tan fàcil una diplologia *tossal l'Hedrer* > *Tossal aladrer*, com una haplologia des de la forma de C) a la de B).

⁶⁰ *Alagon*, V. *Alaó*